

PETRES CSIZMADIA GABRIELLA

„AZ IRODALOM IRÁNTI ELKÖTELEZŐDÉSEM A LEGERŐSEBB” BESZÉLGETÉS BRUTOVSZKY GABRIELLÁVAL

Biztosan ismerik azt az embertípust, aki majd kicsattan az energiától, szinte pezseg körülötte a levegő. Az olvasóvá nevelés témakörén belül egy ilyen fiatal irodalomtanárt keresett fel a Katedra szerkesztője. A rozsnyói származású Brutovszky Gabriella a budapesti Jedlik Ányos Gimnázium és a nyitrai egyetem Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének tanáraként tevékenykedik. Gabi elkötelezett híve a tanításnak, elsősorban az irodalomoktatásnak, és időt-energiát nem spórolva minden követ megmozgat azért, hogy diákjából irodalomkedvelő olvasók váljanak.

■ Hogyan kerültél a tanári pályára?

■ Már a gimnáziumi éveim alatt szemezgettem a pedagógusi pályával. Ehhez hozzájárult az, hogy remek tanáraink voltak a kamaszéveim alatt, akik nemcsak tanítottak, okítottak, hanem mindvégig egyengették útjaimat, és hozzájárultak ahhoz, hogy a későbbiekben én is hasonló mentalitással és hozzáállással legyek jelen az iskolai mindennapokban. Név szerint Bodon Andrea osztályfőnökömnek és egyben magyartanáromnak köszönhetem ezen impulzusok nagy részét, a bio-

lógia iránti érzékenységemért pedig Nagy Melinda tanárnőnek tartozom hálával.

■ Három szakot választottál, ami meg lehetőségen szokatlan döntés...

■ A hármas szakpárosítás egy egészen szürreális elképzelés eredménye lett. Először magyar-biológia szakra jelentkeztem a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemre, mivel e két területet szerettem volna továbbvinni, de a német nyelv kiskorom óta nagyon szoros viszonyban állt velem, és már egyetemi hallgató voltam, amikor kisördöggként megkísértett a szakfelvétel gondolata, és egy hirtelen jött ötlet nyomán belevágtam az új szakba. A mai távlatból visszatekintve nem kis örültség volt ez, de nem bántam meg. Ebben a folyamatban az is kiderült, hogy az irodalom iránti elköteleződés a legerősebb, így azóta ledoktoráltam irodalomból (rég magyar irodalom, módszertan), jelenleg azt tanítom mind az egyetemen, mind a gimnáziumban, a német nyelvet korrepetálom, valamint szépirodalmi fordításokban hasznosítom, a biológiát pedig szintén középiskolában tanítom.

■ Hogyan mutatkozik meg az imént említett irodalom iránti elköteleződésed?

■ Az egyetemi éveim alatt körvonalazódott számomra, hogy az irodalom lételemem, és ezt üzni szeretném mindenféle formában. Mivel nem csapott meg a Parnasszus szele és a múzsák csókja sem, így maradt az izgalmas kutakodás, az irodalomba való belemerülés, a szövegekkel való játszadozás, amit aztán a diákjaimnak is továbbadhatok. Bár régi magyaros vagyok, és a szakdolgozatom, doktori munkám ennek témakörében íródott, illetve az egyetemen is főképpen ezeket a tantárgyakat tanítom, az irodalom bármely korszaka és szövegvilága lázba tud hozni. Ezért is szeretem a gimnáziumi magyarórákat, ahol az ősköltésztől a kortárs irodalomig minden terítékre kerül (igaz, különböző mennyiségben és az időkeretek miatt sajnos néha csak felületesen). A középiskolai órákat arra életem ki, hogy egyfajta igény alakuljon ki a diákokban az olvasást illetően. Ehhez nyújtok alternatívákat is. Egy-egy további, például kortárs házi olvasmányt is becsempeszek a „kötelezők” közé,

és nagyon fontosnak tartom a véleményüket a műelemzések kapcsán.

Az egyetemen a hallgatókhoz úgy álllok, hogy ők alapjáraton olvasni szerető egyetemisták (általában ez bejön). A régi magyar szövegeket nem egyszerű befogadni, másképpen kell hozzájuk viszonyulni, s talán több idő is kell a befogadáshoz. De azt gondolom, hogy ettől izgalmas az egész. Amikor a hallgató elkezd dolgozni a szöveggel, elveszik benne, egy kicsit szenved, és hoppá, jön a flow-élmény, amikor rájön, hogy ő képes volt egy középkori vagy reneszánsz művet értelmezni, megérteni, sőt a mai korra/ a saját életére aktualizálni. És persze ezek az órák már javarészt a kölcsönös mentén bontakoznak ki, azaz szimpóziუმjelleggel bírnak, a hallgatók remek hozzászólásokkal, szakmai vitákkal színesítik a szemináriumi órákat.

■ **Mik a tapasztalataid a megváltozott (szöveg)hordozókkal szemben, hogyan hatnak ezek a fiatalok olvasási szokásaira?**

■ Sokan panaszkodnak, hogy a digitális világ elvonta a figyelmet a könyvekről, az olvasásról. Ezt többszörösen megcáfolnám. Számos olyan diákom van, akik azért kezdtek bele egy mű olvasásába, mert egy közösségi portál „feldobta” nekik az adott művet javaslatként, vagy mert elérhető volt e-bookként egy könyv. Volt olyan diákom is, aki már egy jó ideje egy blogon Tóth Krisztina novellákat olvasott, s fogalma sem volt arról, hogy ez valójában szépirodalom. Természetesen megváltoztak az olvasási szokások. Ami nem feltétlenül jó. A diákok küzdenek a hosszabb szövegekkel, a leírásokkal, a többnézőpontú és -cselekményű szövegvilággal, azaz mindennel, ami a lassú olvasást feltételezi. Ilyenkor mindig el szoktam mondani nekik, hogy „ez az a könyv, amit az okostelődön hazafelé a buszon is el tudsz olvasni”, „ez viszont az, amit légszűz, nyugodt körülmények között olvass, mert különben zéró tartalom fog átjönni”. Abszolút megértem a mai fiatalokat, és csodálom is őket. Egy hipertextuális világban felnőni óriási kihívás, és a legnehezebb a tartalmak közötti szelekció. Ezt tanítani kell, már a családban, de nagy szerepe van benne a pedagógusnak is.

■ **Mi érdekli a mai fiatalokat, és mivel lehet megragadni a figyelmüket?**

■ Azt tapasztalom, hogy minden érdeklő őket, ami közel áll vagy hozható hozzájuk. Én nagyon sokat szoktam mesélni a középsulisoknak, az egyetemi hallgatóknak egy-egy irodalmi korszak, szerző, mű kapcsán. Ez amolyan önmenedzselése az irodalomnak. Itt nem arra kell gondolni, hogy az életrajzi pikantériákat veszem elő (bár nyilván néha az is kell), hanem ez amolyan szpojler nélküli izgalomba hozása, érzékenyítése a diákoknak az adott téma, korszak kapcsán. Ezt gyakran az órák végén is elsütöm, hogy lázba hozzam őket a következő órára. Itt lehet megtapasztalni azt, hogy ez a fajta felcsigázás irodalmi korszaktól, időszaktól függetlenül működik. Nagyon szeretik, ha saját olvasási élményről mesélek, vagy ha ők maguk is beszámolhatnak egy-egy kedvencükről. Emellett természetesen drámajátékokkal, kreatív gyakorlatokkal, projektekkel is foglalkozunk, azaz, ha ők dolgozhatnak, kísérletezhetnek egy témával, nagyon könnyen megragadható a figyelmük.

■ **Meséj ezekről a „lázba hozásokról” kicsit bővebben!**

■ Fontosnak tartom az érzékenyítést, a saját bőrön való megtapasztalást, így nagyon sok olyan módszert alkalmazok, amiben a diákok alkotni tudnak. Egy legutóbbi nagyszabású irodalmi projektről mesélnék. Ezt a projektet a saját osztályommal, azaz 16-17 éves diákokkal vittük végig. A Tiéd a gyűjtemény! projekt célja egy virtuális irodalmi tárlat készítése volt, mely a továbbiakban hasznos segédanyagként szolgálhat a kortárs irodalom iránt érdeklődők számára. További célja a Digitális Irodalmi Akadémia szerzőinek megismertetése a diákok körében, az önálló kreatív projektmunka alkalmazása, különböző kompetenciák tudatos fejlesztése, és nem utolsósorban a tehetségek felkarolása mind az informatika, mind az irodalom terén. A projekt a Petőfi Irodalmi Múzeum égisze alatt működött. Diákjaink folyamatos kapcsolatban voltak a múzeum dolgozóival, továbbá, mivel online felületről van szó, egy informatikai céggel (Integral Vision) is tartották a kapcsolatot, s így bepillanthattak a programozó-fejlesztő cég munkájába is. A projekt során a diákok workshopokon mutatták be az

elkészült feladatokat, melyeket a heti rendszerességgel történő találkozásokon dolgoztak ki. Jó volt látni, ahogy a diákok magukénak tudtak egy-egy részfeladatot: voltak az „olvasók”, akik elbeszéléseket elemeztek, kreatív feladatokat találtak ki önállóan a szöveghez (trailer, stop motion, alternatív befejezés, forgatókönyv stb.) és voltak, akik az informatikai részét vállalták a munkának, saját innovatív ötletekkel gazdagítva a programozó cég általi kínálatot.

De számos más projektről is beszámolhatnék – például egy irodalmi túrát szerveztem a diákoknak, ahol saját szemükkel láthatták, hol lakott kedvencük, vagy éppen hol csókolta őt homlokukon a múzsa. A holokauszt téma kapcsán pedig idén immár 4. alkalommal látogatnak el a végzős diákok az auschwitz-i koncentrációs táborba, illetve megismerkedhetnek Krakó város történelmével és helyi nevezetességeivel, mindeközben a magyar-lengyel kulturális, történelmi kapcsolat feltérképezése is terítékre kerül.

■ **Szerinted mi a legfontosabb az olvasóvá nevelés folyamatában?**

■ Hogy az adott egyén megtalálja a szövegben azt, amivel azonosulni tud, vagy azt, amivel éppen nem. Hogy véleményt tudjon formálni a kapott impulzusok mentén, és ha kell, tudjon kulturált vitába szállni a másikkal. Merje használni a fantáziáját, és igen, kísérletezzen, minél többet. Ehhez mi, pedagógusok pedig legyünk kellően facilitálóak, adjunk különböző szövegeket, szempontokat, impulzusokat és persze visszajelzéseket, akár pozitív, akár konstruktív jelleggel.

■ **Miért érdemes a mai világban is olvasni?**

■ Hosszan sorolhatnám az olvasás kompetencia-fejlesztő hatásait: esztétikai-művészeti tudatosság, kifejező-készség, önismeret és társas kultúra fejlődése, hatékony kommunikáció, nyelvi kompetencia fejlődése, stb. De ami igazán fontos, olvassuk azt, amit szeretünk, mert az boldogságot, örömet okoz, és egyúttal merjünk nyitni afelé is, ami ismeretlen, idegen, mert lenyűgöző érzés a felfedezés, az önmagunkra ismerés egy másfajta világ, látásmód felől.

■ **Köszönöm a beszélgetést! Sok örömteli olvasás- és tanítási élményt kívánok a továbbiakban is!**